



Oikeustapauskokoelma

Asia C-156/15

**”Private Equity Insurance Group” SIA
vastaan
”Swedbank” AS**

(Augstākā tiesa Civillietu departamentsin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2002/47/EY – Soveltamisala – Käsitteet ”rahoitusvakuus”, ”asiaankuuluva rahoitusvelvoite” ja rahoitusvakuuden ”antaminen” – Mahdollisuus panna rahoitusvakuus täytäntöön maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta riippumatta – Käyttötilisopimus, johon sisältyy panttioikeuteen perustuvaa rahoitusvakuutta koskeva ehto pankin hyväksi

Tiivistelmä – Unionin tuomioistuimen tuomio (neljäs jaosto) 10.11.2016

1. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Rahoitusvakuusjärjestelyt – Direktiivi 2002/47 – Soveltamisala – Käsite ”asiaankuuluvat rahoitusvelvoitteet”, joiden vakuutena on rahoitusvakuusjärjestely*

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47 2 artiklan 1 kohdan f alakohta)

2. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Rahoitusvakuusjärjestelyt – Direktiivi 2002/47 – Soveltamisala – Direktiivin 2002/47 soveltamisala ei rajoitu direktiivissä 98/26 tarkoitettujen maksujärjestelmien ja arvopaperiselvitysjärjestelmien yhteydessä käytettäville tileille talletettuihin varoihin*

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/26 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47 johdanto-osan ensimmäinen ja neljäs perustelukappale)

3. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Rahoitusvakuusjärjestelyt – Direktiivi 2002/47 – Soveltamisala – Käsite ”rahoitusvakuuden antaminen”*

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47 2 artiklan 2 kohta)

4. *Euroopan unionin oikeus – Tulkinta – Menetelmät – Sanamuodon mukainen, systemaattinen, historiallinen ja teleologinen tulkinta – Kyseessä olevan toimen tavoitteen ja yleisen rakenteen huomioon ottaminen*

5. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Rahoitusvakuusjärjestelyt – Direktiivi 2002/47 – Rahoitusvakuusjärjestelyjen täytäntöönpano – Käyttötilisopimus, johon sisältyy panttioikeusehto – Edellytykset sille, että vakuus pannaan täytäntöön vakuudenantajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta huolimatta*

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47 4 artikla ja 8 artiklan 1–3 kohta)

6. *Euroopan unionin oikeus — Periaatteet — Yhdenvertainen kohtelu — Käsite*

(Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artikla)

7. *Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen — Rahoitusvakuusjärjestelyt — Direktiivi 2002/47 — Rahoitusvakuusjärjestelyjen täytäntöönpano — Rahoitusvakuuksien saajien ja muuntotyypisten vakuuksien saajien erilainen kohtelu vakuudenantajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen vaikutusten osalta ei ole yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista*

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47 1 artiklan 2 kohdan e alakohta, 3 artikla, 4 artiklan 1 kohta ja 8 artiklan 2 kohta)

8. *Ennakkoratkaisukysymykset — Unionin tuomioistuimen toimivalta — Rajat — Yleiset tai hypoteettiset kysymykset — Kysymys, joka on pääasian kohteeseen nähden abstrakti ja puhtaasti hypoteettinen — Tutkimatta jättäminen*

(SEUT 267 artikla)

9. *Ennakkoratkaisukysymykset — Tutkittavaksi ottaminen — Pyyntö, jossa ei täsmennetä asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja eikä esitetä syytä, joihin ennakkoratkaisupyynnön esittäminen unionin tuomioistuimelle perustuu — Tutkimatta jättäminen*

(SEUT 267 artikla; Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artikla; unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan c alakohta)

1. Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin 2002/47 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukainen ”asiaankuuluvien rahoitusvelvoitteiden” määritelmä kattaa tilanteen, jossa vakuus kattaa pankin kaikki saatavat tilinhaltijalta. Yhtäältä on näet katsottava, että koska direktiivin 2002/47 tekstissä ei ole säädetty nimenomaisesta rajoituksesta, direktiivin 2002/47 2 artiklan 1 kohdan f alakohdan määritelmässä esiintyvän ilmaisun ”velvoitteet, jotka edellyttävät rahasuoritusta ja/tai rahoitusvälineen toimittamista” on ymmärrettävä tarkoittavan kaikkia velvoitteita, jotka edellyttävät rahasuoritusta, ja näin ollen myös tilinhaltijan tavanomaisia rahamääräisiä velkoja pankkia kohtaan, esimerkiksi tilinhoitomaksua.

Toisaalta on katsottava, että koska asiaankuuluvat rahoitusvelvoitteet voivat direktiivin 2002/47 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa olevan määritelmän mukaan koostua kokonaan tai osittain nykyisistä tai tulevista velvoitteista, mukaan lukien pääsopimuksesta tai vastaavasta järjestelystä johtuvat velvoitteet, kyseinen määritelmä kattaa myös tilanteen, jossa vakuus kattaa yksittäisen velvoitteen lisäksi pankin kaikki saatavat tilinhaltijalta.

(ks. 30–32 kohta)

2. Vaikka rahoitusvakuusjärjestelyistä annettu direktiivi 2002/47 annettiin – kuten sen johdanto-osan ensimmäisestä ja neljännessä perustelukappaleesta ilmenee – asiayhteydessä, jonka muodosti muun muassa selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annettu direktiivi 98/26, ja vaikka unionin lainsäätäjä piti viimeksi mainitussa direktiivissä tarkoitettujen maksujärjestelmien ja selvitysjärjestelmien yhteydessä annettujen vakuuksien yhteistä sääntelyä hyödyllisenä, direktiivillä 2002/47 täydennetään sen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessakin muistutetulla tavalla olemassa olevia säädöksiä käsittelemällä muita asiaan liittyviä kysymyksiä ja menemällä kyseisiä säädöksiä pidemmälle. Tästä seuraa, ettei direktiivin 2002/47 asiallisen soveltamisalan voida katsoa rajoittuvan direktiivissä 98/26 tarkoitettujen maksujärjestelmien ja arvopaperiselvitysjärjestelmien yhteydessä käytettäville tileille talletettuihin varoihin.

(ks. 34 ja 35 kohta)

3. Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin 2002/47 2 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä esitetyn määritelmän mukaan rahoitusvakuuden antamisella tarkoitetaan rahoitusvakuuden toimittamista, siirtämistä, pitämistä, rekisteröimistä tai muuten sen osoittamista, että rahoitusvakuus on vakuuden saajan tai vakuuden saajan puolesta toimivan henkilön omistuksessa tai hallinnassa. Tässä yhteydessä vakuuden, joka muodostuu tavanomaiselle pankkitilille talletetuista varoista, saajan voidaan katsoa saaneen kyseiset varat ”omistukseensa tai hallintaansa” ainoastaan sillä edellytyksellä, että vakuuden antaja on estynyt määräämästä niistä.

(ks. 37 ja 44 kohta)

4. Ks. tuomion teksti.

(ks. 39 kohta)

5. Rahoitusvakuusjärjestelyistä annettua direktiiviä 2002/47 on tulkittava siten, että siinä annetaan rahoitusvakuuden, jonka mukaan pankkitilille talletetut varat annetaan pankille panttioikeuteen perustuvaksi vakuudeksi sen kaikista saatavista tilinhaltijalta, saajalle oikeus panna kyseinen vakuus täytäntöön riippumatta vakuudenantajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta ainoastaan, jos yhtäältä mainitun vakuuden muodostavat varat on siirretty kyseiselle tilille ennen kyseisen menettelyn aloittamista tai menettelyn aloittamispäivänä – sillä pankki on todistanut, ettei se ollut tietoinen eikä sen olisi pitänyt olla tietoinen menettelyn aloittamisesta –, ja jos toisaalta mainitun tilin haltija oli estynyt määräämästä mainituista varoista niiden kyseiselle tilille siirtämisen jälkeen.

Rahoitusvakuus ei nimittäin lähtökohtaisesti kuulu direktiivin 2002/47 soveltamisalaan, jos se on annettu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen. Kyseisen direktiivin 8 artiklan 1 ja 3 kohta ovat olennaisilta osin esteenä sille, että maksukyvyttömyysmenettelyllä voisi olla taannehtiva vaikutus ennen kyseisen menettelyn aloittamista annettuihin rahoitusvakuuksiin. Mainitun direktiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan on sitä vastoin niin, että jos vakuus on annettu tällaisen menettelyn aloittamisen jälkeen, vakuusjärjestely on oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoinen ja sivullisia sitova vain poikkeuksellisesti eli silloin, jos vakuus on annettu menettelyn aloittamispäivänä ja jos vakuuden saaja voi todistaa, ettei hän ollut tietoinen eikä hänen olisi pitänyt olla tietoinen menettelyn aloittamisesta. Tästä seuraa, että kyseinen direktiivi ei kata vakuuksia, jotka annetaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen, ellei kyse ole saman direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tilanteista.

(ks. 45, 46 ja 54 kohta sekä tuomiolauselma)

6. Ks. tuomion teksti.

(ks. 49 kohta)

7. Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetulla direktiivillä 2002/47 käyttöön otetussa järjestelmässä suljetaan pois se, että rahoitusvakuuksien antaminen olisi riippuvaista minkään muodollisen toimen suorittamisesta, ja sillä annetaan kyseisten vakuuksien saajille oikeus panna ne täytäntöön vakuuden antajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta huolimatta. Niinpä kyseisellä järjestelmällä annetaan rahoitusvakuuksille etu muihin, kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuulumattomiin vakuuslajeihin nähden. Tällainen erilainen kohtelu perustuu objektiiviseen perusteeseen, joka vastaa direktiivillä 2002/47 hyväksyttävästi tavoiteltua päämäärää, joka on rahoitusvakuuksiin liittyvän oikeusvarmuuden vahvistaminen ja niiden tehokkuuden parantaminen rahoitusjärjestelmän vakauden varmistamiseksi.

Lisäksi on mainittava, että direktiivin 2002/47 aineellinen sovellettavuus riippuu vakuuden antamisesta ja edellyttää, että se on annettu ennen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamista, ellei kyseisen direktiivin 8 artiklan 2 kohdasta muuta seuraa. Tästä seuraa, että direktiivillä 2002/47 käyttöön otettu järjestelmä

ei lähtökohtaisesti voi kattaa vakuutena olevalle tilille maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen siirrettyjä määriä. Lisäksi on todettava mainitun direktiivin henkilöllisestä soveltamisalasta, että sen 1 artiklan 3 kohdassa annetaan jäsenvaltioille oikeus olla soveltamatta sitä sellaisiin rahoitusvakuusjärjestelyihin, joissa on osapuolena saman direktiivin 1 artiklan 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettu henkilö. On vielä muistutettava, että direktiivillä 2002/47 käyttöön otettu järjestelmä koskee ainoastaan sitä osaa vakuudenantajan varoista, jonka osalta tämä on hyväksynyt tietynlaisen hallinnan luovutuksen. Tässä tilanteessa on katsottava, ettei direktiivin 2002/47 pätevyyttä voida kyseenalaistaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta.

(ks. 50–53 kohta)

8. Ennakkoratkaisupyyntöön esittämisen oikeutuksena ei ole intressi saada neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä vaan se, että kysymys on tarpeen unionin oikeutta koskevan riidan todelliseksi ratkaisemiseksi. Tässä yhteydessä on mainittava, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myöntää kysymysten olevan pääasian yhteydessä pelkästään hypoteettisia, se, että esitetyt kysymykset saattavat osoittautua merkityksellisiksi silloin, kun perustuslakituomioistuin mahdollisesti tutkii kansallisen lain perustuslainmukaisuuden, ei vaikuta mainittujen kysymysten hypoteettisuuteen.

(ks. 56–58 kohta)

9. Ks. tuomion teksti.

(ks. 61–63 kohta)